

REGIDORS I ALCALDES DE TARRAGONA EN L'ETAPA FRANQUISTA (1939 - 1979)

Enric Olivé Serret.

Es ben coneguda la manca d'una àmplia bibliografia sobre el període franquista a Catalunya, però aquest nombre reduït d'estudis en proporció a la seva importància social i fins i tot psicològica sobre generacions i generacions de catalans, és encara més accentuat si el centre d'atenció no és Barcelona. Per acabar d'adobar el migrat panorama, l'absència de treballs al voltant de l'administració i dels polítics locals és encara més notòria. Preguntes tan elementals com conèixer la personalitat dels qui dirigien els municipis durant el franquisme, la seva extracció social, la seva llengua, les seves arrels polítiques o la seva evolució posterior no ens són pas conegudes en la immensa majoria de municipis de Catalunya. Ha passat com si la societat catalana, els seus historiadors preferissin la ignorància a trobar-se amb una realitat que contradiu moltes vegades un esquematisme acientífic deutor de preses de situació per motius ideològics forànies a una anàlisi empírica de la realitat social. Realment, compartien el poder franquista, amb totes les seves immoralitats pròpies d'un sistema antidemocràtic, o funcionaven amb mecanismes pròpies, dins de les limitacions evidents? Tots els regidors, o una majoria eren "adictes al règim" o ho eren sobre el paper per sobreviure? Quants varen sobreviure políticament parlant i s'han incorporat a la democràcia? Quants formaven part de les oligarquies locals i aprofitaren el càrrec per als seus afers personals? I la llengua catalana, era poc o molt utilitzada?

Les preguntes podrien ampliar-se molt més, i és, doncs, evident que amb un article d'aquestes dimensions i amb un espai tan concret com la ciutat de Tarragona, les nostres ambicions havien d'ésser molt modestes. No obstant creiem que la resposta donada a aquestes preguntes en funció de les dades que posseïm referents a alcaldes i regidors de Tarragona són prou eloqüents per permetre una aproximació socio-política a aquest tan especial personal polític. Respostes que sens dubte obren nous interrogants, però que permeten una certa extrapolació a la resta de Catalunya. Si més no caldria interpretar-les simplement com una aproximació a les característiques d'aquests polítics en el marc concret d'una de les més importants ciutats de Catalunya.

Abans d'entrar a analitzar les dades del conjunt d'aquest personal polític, hem de destacar un fet ben copsador, la manca absoluta de qualsevol tipus de document dels protagonistes que

permetés observar el retrat que ells mateixos feien o fan de la realitat que van viure. Efectivament cap dels 99 regidors i alcaldes ha escrit una sola ratlla sobre el seu pas per l'ajuntament. Ja sabem que en general l'absència de papers autobiogràfics en general al país és notòria, però en aquest cas és encara més evident. De quaranta anys d'ajuntaments franquistes ningú no n'ha escrit res i menys els mateixos que ho van viure.

ANÀLISI DEL PERSONAL POLÍTIC DEL FRANQUISME A L'AJUNTAMENT DE TARRAGONA.

Si incloem la gestora nomenada tot just a l'entrar les tropes *nacionals*, veurem que els consistoris haguts a Tarragona han estat onze, el que dóna una mitja de 4 anys per consistori, sense considerar la gestora presidida per Eusebio Múgica que hi està únicament set mesos, del 17 de gener de 1939 al 7 d'agost del mateix any. La resta nomenats ja pel sistema dels terços sindical, familiar i corporatiu varen prendre possessió el 7 d'agost de 1939, el 24 de gener de 1944, el 6 de febrer de 1949, el 14 de desembre de 1954, el 6 de febrer de 1955, el 10 de novembre de 1961, el 9 de setembre de 1965, el 5 de novembre de 1965, el 22 de gener de 1968 i el 26 de febrer de 1976. Dels onze alcaldes o presidents, n'hi va haver dos d'interins o accidentals, i únicament van complir el mandat en la seva totalitat Macián Pérez, Sanromà Anguiano, Vilar Guix i Banús Fernández. La resta no el va complir per diferents motius: Sandoval Panasachs, perquè va morir en accident d'aviació a la Serra de Pàndols; Olivé Martínez, cessat pel Governador Civil; Dalmau Vila, empresonat, jutjat i condemnat per prevaricació; i Martí Pla, també cessat pel Governador Civil. Referent als oficis dels alcaldes n'hi van haver tres propietaris d'indústries (alimentàries bàsicament), dos comerciants, dos advocats, un metge, un funcionari, i un administratiu. De tots ells únicament Macián Pérez va seguir en la política dins el franquisme, com a Governador Civil a Córdoba i després com a Director General de *regiones devastadas*. En la democràcia únicament Olivé Martínez va continuar en la política com a militant d'Unió Democràtica i Diputat al Parlament de Catalunya.

Aquest retrat robot dels alcaldes franquistes ja presagia el conjunt de la foto de família de la majoria de regidors: poca o nul·la presència posterior en la política i àdhuc en la vida activa ciutadana, durant o després del franquisme. Únicament Guasch Giménez va tenir un càrrec de relevància dins el franquisme, President de la Diputació de Tarragona. Quatre van tenir càrrec de nivell provincial dins el sindicat vertical: Castanedo, Hugas, Mestres i Vendrell. De la resta, únicament quatre han estat militants de partits polítics de la democràcia: tres militants d'Unió Democràtica i un de Convergència Democràtica de Catalunya. En aquest sentit doncs la ruptura, ha estat radical. No obstant això sí que han tingut fills o néts en els ajuntaments democràtics: Badía, Malé i Olivé.

En l'ordre de la societat civil, durant o després del franquisme, l'activitat dels regidors o alcaldes ha estat superior. Nou han estat presidents d'entitats ciutadanes: Alegret i Virgili del Casal Tarragoní; Alió del Bibliòfils, Calderón, degà del Col·legi d'advocats; Fa, dels sardanistes;

tres presidents de la Societat Arqueològica: Olivé, Magarolas i Aleu; Villasevil, del Sindicat d'Iniciatives; Placa, de la Cofradia de pescadors; i Vidal, del Casino.

De tots els regidors i alcaldes franquistes únicament vuit parlaven habitualment el castellà, altres quatre se'ls podria considerar bilingües, ja sigui per arrels familiars o perquè feia més fi. Aquest fet lingüístic coincideix amb el lloc de naixement dels regidors que majoritàriament eren de Tarragona, de la província o de la resta de Catalunya o de la resta de Països Catalans.

En la situació política anterior al franquisme, divuit tenien tradició familiar de militància política, dels quals dotze en partits de centre o dreta (la majoria de la Lliga, amb vuit), cinc d'esquerres i únicament un falangista i un carlí.

Pràcticament no hi ha la presència dels triomfadors de la Guerra Civil. Únicament hi trobem un militar, retirat i del Cos d'enginyers. I com també s'ha dit en prou feines militants falangistes, tot i que formalment el règim exigia en els primers anys l'afiliació al partit únic.

Individualment, només tres regidors havien estat militants de partits abans de la Guerra: dos de la Lliga i un d'Unió Democràtica.

Referent a l'extracció social dels components dels consistoris del període franquista és evidentment molt difícil de definir, per l'absència de dades fiables objectives, i únicament la referència a l'ofici o ocupació, així com la memòria col·lectiva poden donar claus per adentrarnos en aquest camp. No obstant no creiem ser massa agosarats al resumir aquesta divisió per capes socials de la següent forma: 34 formarien part de les capes mitges de la població, 30 de la mitja-alta, 12 de la mitja-baixa, 12 de l'alta i 1 de les classes treballadores manuals.

Tot i que la presència majoritària de capes mitges entre aquest personal polític del període franquista és evident, cal no oblidar el fort protagonisme que les oligarquies locals van tenir en dos moments claus: el de l'estraperlo en el període més dur del franquisme, i en l'etapa del desenvolupament. En una i altra les possibilitats d'enriquiment ràpid va fer més atractiva la presència directa o per mitjà de caps de turc de les classes oligàrquiques d'aquest període en els diferents consistoris tarragonins.

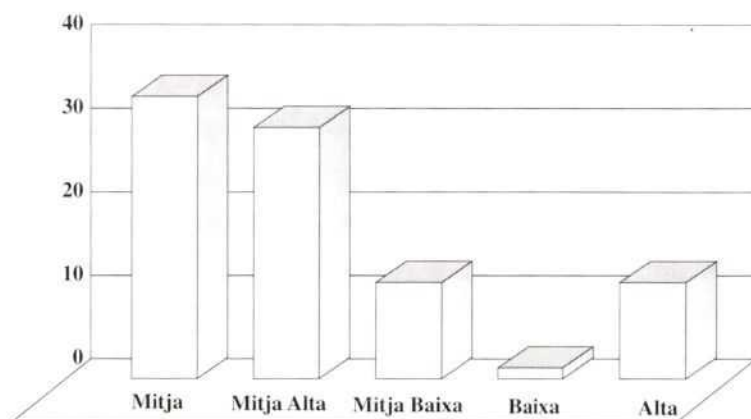
Tot plegat ens duu a una primera afirmació: la ruptura el 1979 va ser radical respecte al personal polític anterior. No obstant això no voldríem pas que s'entengués com una observació més àmplia del que estrictament estem parlant. És a dir, que també s'ha d'interpretar com una manca d'interès per la cosa pública de la majoria de regidors i alcaldes que van passar per l'ajuntament en aquests quaranta anys. Seria injust però fer aquesta afirmació per a tots ells, ja que com hem vist molts d'ells van seguir intervenint activament en la societat civil tarragonina.

El que sí els defineix com a col·lectiu és una voluntat clara de presentar-se com a simples gestors de l'administració de la ciutat, al marge i fins i tot algunes vegades enfrontats al poder polític del partit únic o dels governadors militar o civil.

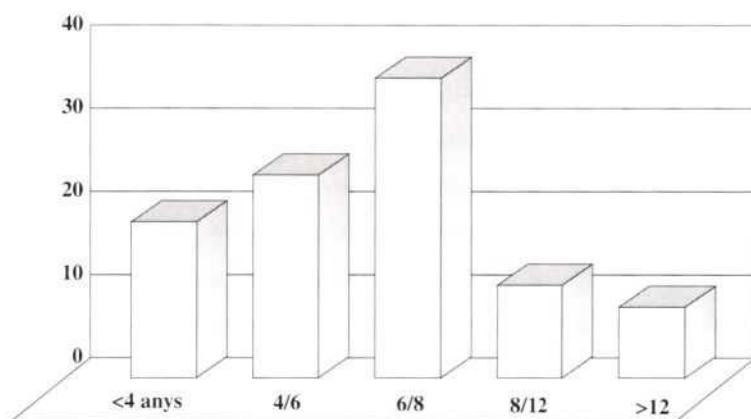
El que explicaria la retirada de la política de tots ells a partir de 1979.

Heus aquí doncs una primera aproximació a aquest tan especial personal polític del franquisme que sens dubte requereix un estudi més aprofundit que el que presentem.

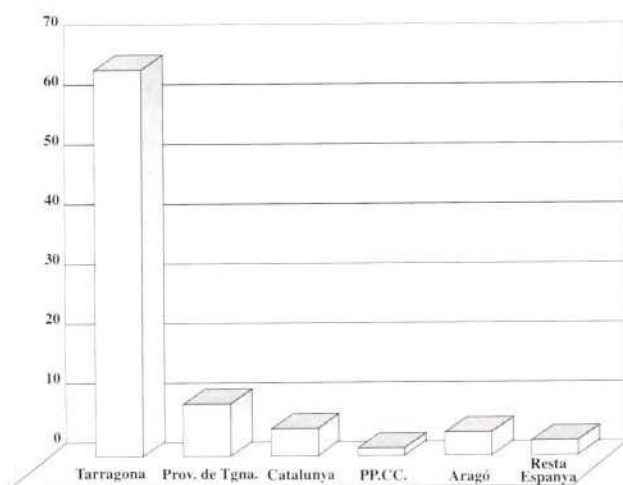
EXTRACCIÓ SOCIAL DEL REGIDORS DE L'AJUNTAMENT DE TARRAGONA (1939-1979)

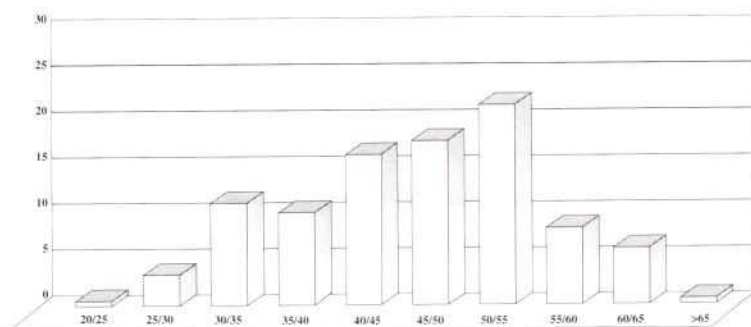
ANYS DE PERMANÈNCIA A L'AJUNTAMENT DE TARRAGONA DEL REGIDORS MUNICIPALS (1939-1979)

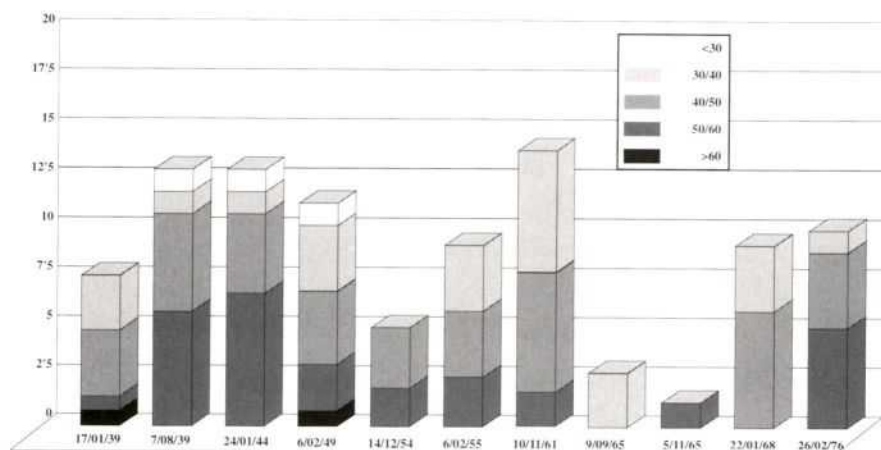
LLOC DE NAIXEMENT DELS REGIDORS I ALCALDES (1939 - 1979)

EDAT D'ALCALDES I REGIDORS EN LA DATA DE PRESA DE POSSESSIÓ

EDATS D'ALCALDES I REGIDORS I DATA DE CONSTITUCIÓ DELS CONSISTORIS (1939 - 1979)

L'alcalde Sandoval, vestit amb l'uniforme del "Movimiento", fent entrega d'una medalla commemorativa al "Generalísimo" a Madrid, l'any 1946. (Foto Contreras (MHT)).

EDATS D'ALCALDES I REGIDORS I DATA DE CONSTITUCIÓ DELS CONSISTORIS (1939 - 1979)

Nom	Càrrec	Edat	Data Contitució	Filiació Política	Filiació Pol. Familiar	Professió
Aleu Prats, Miguel	Regidor	60/65	17.01.39			metge
Banús Fernández, Esteban	Alcalde	46	17.01.39			empresari
Brú Rosell, Pablo	Regidor	35	17.01.39			procurador
Dalmau Vilá, Benigno	Alcalde	60	17.01.39			industrial
Icart Bargalló, Antonio	Regidor	40/45	17.01.39			contratista
Marias Magriñá, Martín	Regidor	30/35	17.01.39	CEDA		ferroviari
Múgica Jaca, Eusebio	Alcalde	55/60	17.01.39	CEDA		dentista
Pujol Sevil, Agustín	Regidor	35/40	17.01.39	Estat Català	Estat Català	comerciant
Sanchez Galan, Antonio	Regidor	40/45	17.01.39			funcionari
Beltrán Vilagrassa, Valentín	Regidor	50/55	07.08.39			professor d'Institut
Girón Giménez, Joaquin	Regidor	40	07.08.39			metge
Macián Pérez, José	Alcalde	40-45	07.08.39	CEDA		secretari jutjat
Malé Casals, Miguel	Regidor	50	07.08.39			comerciant
Marsol Albareda, Emmanuel	Regidor	50/55	07.08.39			comerciant
Ricomá Teixidó, Juan	Regidor	30/35	07.08.39		Lliga	comerciant
Rigau Marot, José	Regidor	47	07.08.39			rellotger
Rimbau Guasch, Juan	Regidor	40/45	07.08.39			metge
Sandoval Panasachs, Agustín	Alcalde	40	07.08.39			comerciant
Serres Castelló, Ramón	Regidor	29	07.08.39			contratista d'obres
Valls Pujol, Amadeo	Regidor	50/55	07.08.39			hoteler
Vendrell Aragonés, Roberto	Regidor	50/55	07.08.39			terrinent
Virgili Aixelá, Manuel	Regidor	50/55	07.08.39			comerciant
Anton Luz, Julio	Regidor	47	24.01.44			administratiu
Artal Valls, Javier	Regidor	50/55	24.01.44			oculista
Guasch Giménez, Enrique	Regidor	40	24.01.44			metge
Homedes Ranquini, Saturnino	Regidor	40/45	24.01.44			metge
Hugas Francesch, Juan	Regidor	50/55	24.01.44			mestre
Martí Solé, Juan	Regidor	52	24.01.44			agent de duanes
Mestre Masip, David	Regidor	33	24.01.44			funcionari
Nadal Vich, Antonio	Regidor	45/50	24.01.44		LLiga Cat.	pràctic port
Noguera Salort, Juan	Regidor	29	24.01.44			professor
Olivé Sanromá, Pablo	Regidor	55	24.01.44			comerciant
Rosell Casals, Lorenzo	Regidor	50/55	24.01.44		Militar.	Aparellador
Santiesteban y Vivar , Angel de	Regidor	50/55	24.01.44	Falange		funcionari
Solsona Isern, Juan	Regidor	50/55	24.01.44	Tradicion.	Tradicionalista	metge

Nom	Càrrec	Edat	Data Contituició	Filiació Política	Filiació Pol. Familiar	Professió
Climent Cicujano, Jaime	Regidor	29	06.02.49			professor
Fa Saltó, Salvador	Regidor	41	06.02.49	CADCI		administratiu
Hernández García, Jose Maria	Regidor	30/35	06.02.49			funcionari
Magarolas Sanet, Ramón	Regidor	63	06.02.49	LLiga Cat.		empresari
Meseguer Gil, Esteban	Regidor	52	06.02.49	Esquerres		metge
Olivé Martínez, Enrique	Alcalde	35	06.02.49	Unió Dem. de Catalunya		administratiu
Placa Flos, José	Regidor	40	06.02.49	Esquerres		pescador
Salas González, Antonio	Regidor	47	06.02.49			pages
Valentines Llobell, Isidro	Regidor	45	06.02.49			professor institut
Ventosa Regordosa, José Maria	Regidor	31	06.02.49	LLiga Cat.	LLiga Cat.	advocat
Zanuy Lanao, Timoteo	Regidor	50/55	06.02.49	Carlí		mestre
Ferrer Casas, Antonio	Regidor	50	14.12.54			guixaire
Forés Ollé, Ricardo	Regidor	51	14.12.54			
Martí Pla, Agustín	Alcalde	35/40	14.12.54			advocat
Roselló García, Luís	Regidor	34	14.12.54			funcionari
Roset Mestre, Juan	Regidor	35	14.12.54			advocat
Aleu Padreny, Miguel	Regidor	45	06.02.55		LLiga Cat.	metge
Alió Ferrer, Juan	Regidor	34	06.02.55			professor
Arola Cugat, Luís	Regidor	55/60	06.02.55			sastre
Castenedo Abascal, Eliseo	Regidor	50	06.02.55			xofer MOP
Combalia Pena, Ramón	Regidor	36	06.02.55			funcionari
Dasca Oller, Francisco	Regidor	60	06.02.55			administratiu
Magarolas Orteu, Alberto	Regidor	32	06.02.55		LLiga Cat.	perit industrial
Rubio Maestre, José Luis	Regidor	40/45	06.02.55			director fàbrica
Sanromá Anguiano, Rafael	Alcalde	45	06.02.55	Socialista		advocat
Durán Segura, Antonio	Regidor	30	10.11.61			professor mercantil
García Llauradó, Marcelino	Regidor	46	10.11.61			consignatari
Hugas Mestres, José Maria	Regidor	36	10.11.61			empleat
Jornet Grant, Pedro	Regidor	33	10.11.61			hoteler
Llansó de Vinyals, Juan	Regidor	35/40	10.11.61		LLiga Cat.	enginyer
Mallafre Gimeno, Pedro	Regidor	35	10.11.61			metge
Martí Prat, Carlos de	Regidor	36	10.11.61		LLiga Cat.	advocat
Morant Giménez, Andrés	Regidor	45	10.11.61			empleat banca
Roca García, Luís	Regidor	51	10.11.61			perit industrial
Roca Guinovart, Alfredo	Regidor	49	10.11.61			mestre de taller
Roch Fortuny, Sebastián	Regidor	40	10.11.61			comerciant
Sugrañes Perelló, José Maria	Regidor	50/55	10.11.61			impressor
Vidal Segura, Juan	Regidor	49	10.11.61			farmacèutic
Yxart Ventosa, Enrique	Regidor	40	10.11.61		LLiga Cat.	advocat
Elias Riera, Antonio	Regidor	43	09.09.65			procurador

Nom	Càrrec	Edat	Data Contituició	Filiació Política	Filiació Pol. Familiar	Professió
Noguera Salort, José Maria	Regidor	44	09.09.65			professor mercantil
Virgili Basora, Juan	Regidor	53	09.09.65			sastre
Zamora Navas, Luis	Regidor	50	05.11.65			metge
Calderón Alejaldre, Jesus P.	Regidor	46	22.01.68			advocat
Climent Cicujano, Javier	Regidor	43	22.01.68			professor mercantil
Fortuny García, Martí	Regidor	49	22.01.68			mestre
Pallejá Sanclement, Rodrigo	Regidor	60	22.01.68			funcionari
Rión Marsal, José	Regidor	55	22.01.68			empresari
Teixell Perramón, Ramón	Regidor	45	22.01.68			empleat
Vilar Guix, Ricardo	Alcalde	45	22.01.68			consignatari
Villasevil Bordas, José Maria	Regidor	47	22.01.68			restaurador
Alegret Tondo, José Maria	Regidor	48	26.02.76			advocat
Andreu Carcolé, Angel	Regidor	55	26.02.76			metge
Badia Durán, Luis	Regidor	51	26.02.76			mestre
Fabregat Rodríguez, Luis	Regidor	49	26.02.76			empresari
Llasera Salamero, Antonio	Regidor	58	26.02.76			empleat
Magarolas Orteu, Francisco	Regidor	55	26.02.76			perit industrial
Marsal Cavallé, Rodolfo	Regidor	31	26.02.76			professor mercantil
Pallarés Barbat, Juan	Regidor	47	26.02.76			empresari
Rión Veciana, José Maria	Regidor		26.02.76			empresari
Rosell Saurina, Agustín	Regidor		26.02.76			advocat
Sabat Brasó, José	Regidor	43	26.02.76			empresari
Tuset Bonet, Juan	Regidor	52	26.02.76			empleat
Vallverdú Llauradó, Antonio	Regidor		26.02.76			pagès